(ZEITUNGSDRUCKSACHE)

Рік II. ч. 264. (419) Середа, 26. листопада 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration: Reichsstrasse 34.
Schriftleitung: Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Великі успіхи німецьких скорих човнів

Затоплено 16.500 тон. Офензивні бої на середньому відтинку східнього фронту далі успішні.

ГОЛОВНА КВАТИРА ВОЖДА, 25. 11. Головне Командування Німецьких Збройних Сил подае:

Офензивні бої на середньому відтинку східнього фронту ідуть дальше успішно.

Перед британським побережжям заатакували скорі човни під проводом шефа фльотилі, капітана-ляйтнанта Бедґе, один сильно забезпечений ворожий конвой і затопили в сильних боях з британськими нищільниками 4 важкі навантажені торговельні кораблі, загальної містоти 16.500 тон, між ними один корабель-цистерну містоти 6.000 тон. Всі човни вернули неушкоджені до своїх баз.

Останньої ночі боеві літаки ушкодили бомбами на морі довкола Англії 2 більші торговельні кораблі, які їхали в конвою.

На британському південно-східньому побережжі бомбардовано пристаневі обекти. В області Каналу летунство затопило один британський скорий човен.

Вночі на 24. 11. пробували англійці причалити з кількома човнами до французького побережжя Каналу. Німецькі відділи безпеки побережжя відбили їх з втратами.

В північній Африці триває на всіх відтинках фронту завзятий бій. На північ від Сіді-ель-Барані летунська торпеда поцілила один більший британський военний корабель.

Британське летунство намагалося налітати слабими силами на Німецький залив і на зайняті західні простори. Зістрілено три ворожі літаки.

—o—

Завзяті бої в Африці

РИМ, 24. 11. — Головна Кватира Італійських Збройних Сил подае:

Також у вчорашньому пятому дні великої битви в Мармаріці не вгавав бій між німецько-італійськими й англійськими силами від самого ранку до вечера. Завзяті бої на суші і в повітрі відбуваються в чотирокутнику пустині Тобрук, Бір ель Ґобі, Сідді Омар і Солюм.

Дальшим спробам вилому англійців, при допомозі повзів та панцирників із Тобруку, протиставилася успішно італійська піхота й артилерія у найтіснішому співділанні з німецькими частинами. Неменше 50 повзів та інших бойових ворожих возів стало на цьому відтинку, на якому ворог поніс важкі втрати в людях, нездібними до бою.

На південь і південний схід від Тобруку розбили італійські дивізії в злуці з німецьким панцирними відділами і у співділанні з повітряними силами оси значні англійські скупчення панцирних частин, при чому знищено численні повзи й панцирні вози, або пошкоджено їх важко. Взято певну кількість вояків в полон та заподіяно ворогові значні втрати. На захід від Солюм в боях, що велись 22 і 23-го проти німецьких панцирних загонів, англійці мали значні втрати. Кілька англійських груп важко потерпіло, або їх до решти знищено, як це трапилося з 4-ою панцирною бригадою, якої команданта ген. Сперлінґа взято в полон.

На фронті Солюм, де дивізія „Савоя" від 22. XI. вела безперервні бої з англійськими військами, піддержувана сильним вогнем артилерії і панцирними відділами, та летунством безупину відгрувалися наступи й протинаступи.

Численні панцирні англійські вози вже знищені або не спосібні до бою, а ворог, якому наші війська ставили завзятий опір, мав численні втрати. Дивізійна протилетунська артилерія зістрілила два ворожі англійські літаки, що спалахнули вогнем.

Німецькі ловецькі літаки, як досі стверджено, зістрілили в численних повітряних боях, 10 ворожих літаків. Наші ловецькі літаки зістрілили 14 ворожих у горіючому стані, а многі численні інші літаки обстріляли з добрим вислідом кулеметним вогнем.

Змоторизований британський загін, що продерся в пустиню Циренайки, заатакував на південь від оази Джаля одну нашу висунену вперед, малу заставу, яку переміг після завзятого оборонного бою, при чому зазнав поважних втрат.

У східній Африці на боевому відтинку Ґондару проходили місцеві бої наших висунених відділів та цільний артилерійський вогонь з Ґондару. Наші ловецькі літаки обстріляли вогнем машинових крісів ворожі шатрові табори на південь від Азозо.

Наші торпедні літаки поцілили на захід від Марса Матрук двома торпедами один великий ворожий корабель, конвойований 4-ма нищильниками. Наші торпедні літаки зістрілили також один ворожий літак і вернулися, хоча тяжко ушкоджені, до своїх баз. Корабель перевернувся на бік і так остався.

На захід від Тобруку схоплено 1 озброєний моторовий вітрильник з його залогою. Залогу взято в полон.

Ген. директор турецького торговельного уряду іде до Берліна

ЦАРГОРОД. — *Генеральний директор торговельного уряду, Ахмед Джеміль Дажшон поїде в найближчих днях з кількома своїми співробітниками до Берліна, щоби там навязати контакт з відповідними німецькими чинниками в справі виконання німецько-турецького торговельного договору.*

Росія в поході

Німецький загранично-научний Інститут в Берліні влаштував в мин. пятницю публичний виклад, який виголосив відомий історик, професор Шіслер, на дуже цікаву тему: „Від Петра Великого до Сталіна. Російська загроза Европі". Як виходило з голосів німецької преси, на виклад явилася численна й добірна авдиторія, а тема викладу була на стільки актуальна, що н. пр. в недільному числі „Фелькішер Беобахтер" редактор Теодор Зайберт, видно спонуканий виводами професора Шіслера, написав окрему велику передовицю п. н. „Хронічна загроза зі Сходу".

Ці факти говорять за себе. Нема жадного сумніву в тому, що помітна тепер певного роду переміна думок про суть й сенс военних подій на Сході. Ця переміна заключається ось в чому.

Досі провідним кличем гігантичної боротьби, яку нац.-соціялістична Німеччина почала памятного 22-го червня ц. р., був клич боротьби з большевизмом й жидівством. Цей клич, очевидно, й далі не втратив своєї актуальности, бо ж ясно, як божий день, що саме в Москві залишився ще на континенті наймогутніший й найбільш небезпечний ворог, котрий тільки вичікував відповідного моменту, щоби як лявіна покотитися на Захід й залити цілу Европу. Комуністична ідея, котра при тому непроглядні большевицькі орди окрилювала, це, безумовно, суто жидівська ідея, а також расово по своїй приналежности е жидівською велика частина большевицької верхівки. Слушно в останній своїй мінхенській промові сказав Фірер, що за особою Сталіна він по большевицькому боці бачить... Кагановича й інших жидів.

Проте, справа на тому далеко не вичерпуеться. Коли безсумнівним фактом е, що теперішня большевицька Росія, це країна цілковито опанована й кермована жидами, то все ж таки, тим більше безсумнівним е факт, що вона е Росія, що большевицьку ситему, у великій мірі, там здійснили корінні росіяни, що широкі круги російського громадянства большевизм піддержують не за страх, а за совість, що на кожен випадок, його толерують, що його не вміли чи не хотіли зліквідувати, словом, що маемо тут до діла зі світоглядом, системою, ідею, котрі — можна говорити, що хто хоче — випливають з душі, психіки й історії російського народу. А ствердження цього факту, зрозуміло, пересуває питання про суть боротьби на Сході на цілком нову площину, котра до живого заторкуе й наші національні інтереси.

Але заки прийдемо до ґрунтовнішої аналізи видвигненого питання, послухаймо виводів професора Шіслера:

Беручи за вихідну точку візію поруйнованих німецьких твердинь в прибалтійських провінціях, в котрих лицарі радше самі себе висадил в повітря, ніж малиби здатися росіянам, прелегент в першу чергу вказав на російські інвазії в прибалтійські області продовж 16-го й на початку 17-го століття, котрі закінчилися, як передають, багатомовним мельдунком Петрові Великому, що „в Ліфляндії вже нема що руйну-

вати". Навязуючи до цих фактів, професор Шіслер, вказав на глибоку й непереборимy пропасть між Росією й Европою, котра, на його думку, базуе на таких 4-ох причинах: 1) Церкву й культуру перейняла Росія не зі Заходу, але з Візантії; 2) Довголітня монгольська неволя відрізала Росію цілком від Заходу; 3) Кривавий терористичний режім цих монголів, затроїв російську національну душу; 4) Він, одночасно, зосередив повноту влади над підданими в руках московських великих князів.

Отже від моменту, коли починаючи 15-им століттям, централістична Росія поставила за мету своєї політики здобуття Царгороду, віра в окрему місію Росії в світі виринае постійно в різних видах. І Росія вважае, що саме вона е тим третім Римом, котрий по упадку латинського Риму й по упадку Візантії, мае спасти світ. То знов, як учив Достоевський й словянофіли, — Росія вірить, що тільки вона може оздоровити „гнилий захід (?)! Або, як тепер вчили і вчать Ленін й Сталін, Росія мае шляхом большевизму принести людству щастє і рай на землі. Вкупі з тим йшов гігантичний територіяльний розвиток Росії. Від 1500 до 1900-го року її область зросла з 2-ох мільйонів на близько 23 мільйони квадр. кіл., та охопила рівно 1/6 часть земського гльобу.

Далі прелегент вказав на поражаючу схожість політичних методів Петра Великого й теперішніх большевиків. І там і тут ми помічаемо однакову жорстоку безоглядність у відношенні до життя людини, на те тільки, щоби за всяку ціну осягнути намічен уціль. Єлисавета й Катерина ІІ. послідовно йшли по цій самій лінії, при чому головно Катерина ІІ. дуже зручно виграла суперництво Австрії і Прус, щоби таким чином Німеччину цілком підчинити російським впливам. У звязку з цим прелегент згадав про т. зв. завіщання Петра Великого, в якому е ясно очеркнені майбутні політичні цілі Росії, себто панування Москви над світом шляхом повного поборення Заходу.

В 19-ому столітті здійснення тієї мети проводить Росія послідовно й невпинно. Вона поширює свої володіння на південь, добувае Кавказ, а потім швидко перекидаеться в Азію, де доходить аж до областей Амуру, Усубій, захоплює Сахалін, Туркестан, район Туркменії й доходить під кордони Афґаністану.

Характеризуючи коротко російську політику Бісмарка й Вільгельма ІІ., проф. Шіслер вказав на нечуваний контраст у соціяльному положенні низових російських мас і малої владної верхівки, який мусів викликати революційну атмосферу в нутрі й остаточно довести до вибуху останнього перевороту. Для опанування назріваючого перевороту російські можновладці все мали одну рецепту: війна й закордонна експансія. Але, коли за царської Росії соціяльна нужда була сяк-так виносима, то під пануванням Леніна й Сталіна вона зросла неймовірно. Ось чому, раніше чи пізніше, большевицькі полчища мусіли б рушити проти Заходу, себто, конкретно, проти Німеччини. Цей похід випередив й задавив у самих первопочинах Фірер Великонімеччини, доконуючи в дійсності діла на історичну міру.

Стільки німецький професор. До його виводів ще повернемо.

Д-р Павло Лисяк.

Церкви в Україні

„Церкви по селах України здебільша заховані в садках деревяні або муровані, у містах великі, просторі, на головних площах або при більших вулицях, у внутрі багато уладжені, звичайно з добрими мальовилами. — Це було колись, до революції, до приходу до влади апостолів сатани. Тепер за церквою в Україні треба шукати, не так як давніше, що вже здалека видно було церковні бані, — тепер, як що деяка ще залишилася, то перероблена на „клуб" або зсип збіжжя, або інший склад. Стоїть без хрестів, без бань, якась безформенна будівля і тільки з трудом можна у ній доглянути первісний вигляд церкви. По містах й містечках або не залишилося з них й сліду, бо висаджували їх динамітом, а з каміння і цегли будували інші будівлі, або стоять вони ще, *але бідні, обідрані* та висміяні немов Христос на Голгофті.

Перша церква, яку я побачив у первісному вигляді, була щойно на передмісті Полтави. Заховали її мабуть червоні на „показ", бо залишилася зі всім уладженням і хрестами на банях. Друга полтавська церква, деревяна, збудована мабуть кошовим Кельнишевським, збереглася тому, що вартісна своєю архітектурою і різьбами та її заховали як музей. Інші полтавські церкви замінили на склади.

Тепер прийшло відродження церковного життя, населення починае очищувати церкви, зносити церковну утвар та ікони, що їх вірні частинно поховали в часі розгрому церков, та приспособлюють їх як можна до відправи. Всі тішаться, що повернулася свобода релігії, що знову будуть спокійно молитися, христити діти і вінчатися — без кари, без переслідувань. А то за панування червоних деякі христили діти, але потайки; крадькома приносили їх до якоїсь означеної батюшкою хатини і там христили. Робили це так, щоби не звернути уваги на себе, а то було б попалося й батюшці й родичам. Багато дітей зовсім нехрищених, не вміють молитви, не знають церкви. Бачив я також дітей у церкві: стоять, розглядаються, сміються. Усе це для них нове, незрозуміле й дивне. Та все ж таки багато родичів, головно матерей, вчило дітей молитви та виховувало їх у християнському дусі, оскільки цього не нівечило большевицьке виховання. Родичі знову жиють, як самі признаються „на віру", не признаючи совітського вінчання дійсним. Бо й що ж це було за вінчання. Прийшов молодий з дівчиною до ЗАКСУ, заплатив 30 карбованців, розписалися — ну й вінчання готове, а „непонравилось" — як кажуть — так знову до ЗАКС-у, заплатили 50 карб. тай розвелася. Словом свобода, як звичайно, у раю.

Священиків таки дещо переховалося, хоч ішла проти них страшна нагінка й переслідування. Одні крилися і потайки сповняли свої обовязки, інші зміняли професію і *були* сторожами по фабриках або й звичайними робітниками. Про таких багато мешканців, головно молодших, й не зна[ли] це колишні батюшки, і мені нераз приходилося шукати їх. Не знаю, ч[и] дійсно не знали, що це священик, чи [...]вички не хотіли зрадити його. Були [...] що відрікалися свого священства, „д[...] та ставали „добрими" совітськими [гро]дянами. Це слабодухи, та нераз [...] умовини змушували їх до того, хоч [...] залишалися вони й надальше вір[ні]. Усі священики, яких я пізнав, або це стрі люди, збідовані та залякані [...]ними російсько-царськими погляд[ами] [...]країнців, справжніх, ідейних, ледве [...]ми дошукатися. Коли я бачив їх, [...]ший раз, по роках, відправляли у [...] Богослужбу, то мав враження, що во[ни] забули вже свої обряди та щойно немов їх собі пригадують. Біда та[кож з] мовою і вимовою. Дістали наказ [...] з українській мові або, хоч з україн[ською] вимовою, але важко їм це йде, бо [...]кли вимовляти по російськи. В одн[...]сті на першій відправі (було це в [...] Успенія Пречистої Богородиці), ст[...] між вірними та слухав відправи. Б[...] старався вимовляти по українськи та [...]ки разів забувся та вимовив „Госпо[ди по]мілуй", збентежено поглядав на [...] і знову починав по українски.

Нарід, головно старше покоління, радіе з віднови церков та з поворот[у релі]гійної свободи. Пригадую собі, [...] Проскурова увійшло нас кількох до [...]ської хати й один з нас привітав хо[...] словами: „Слава Ісусу Христу", та вона [...] плакалася. — „Вже двадцять літ не чу[ла] цього привіту" — сказала вона (була [...] латинничка). Також скільки разів довело[ся] мені говорити по селах на зібраннях, [...] відтепер знову можна свобідно молит[ися] та виконувати релігійні обряди, то [...] христилися і з радощів плакали. По[...] зворушливі сцени можна було б[...] скрізь підчас перших церковних ві[дправ]. Вірні приходили до приявних у цер[...] яків німецької армії та дякували їм, що вони повернули їм церкви та що [те]пер можуть знова спокійно молити[ся]. [В] Полтаві у церкві після Богослуження [при]ступив до мене якийсь старший [...]нин та почав ломаною німецькою [...] дякувати, а коли довідався, що я у[...] із Західньої України, обняв мене, [...]вався зі мною із радости, що зустр[ів] визволений церкві брата. При тому [...]лився, що у 1918 р. пізнав у Киево[...]ській Лаврі Митрополита Андрея Ше[птиць]кого.

— А чи живий, чи здоровий наш [Митро]полит Андрій — розпитував він ме[не].

Нарід оживае, прокидається у нь[ому] ново релігійне життя, виходить з у[...] на світ, немов із катакомб, в яких к[...] *воно за панування новітніх Неронів* [...] *двадцять три роки царствували на* [...]

Осип Зал[...]

Турки про новий европейський лад

ЦАРГОРОД. — Відомий турецький журналіст Наді висловлює в „Джумгуріет" свій погляд на новий европейський лад. Він вказуе на те, що европейські народи в постійному бажанні нищити взаемно себе, частіше спричинили не лише нужду і знищення европейського котиненту, але дали також іншим континентам змогу витягати з европейської военної метушні користі. Злучені Держави Півн. Америки завдячували, так говорить автор, свою позицію великодержави світовій війні.

Наді думае, що надійшла хвилина, в якій европейські народи усвідомлять собі те, щоби покінчити з цими ворожими діями, якими самих себе ослаблюють та погодяться з думкою, хапатись тільки *тоді за зброю* коли европейській спільноті грозить небезпека іззовні. Таке переконання, яке виключило би раз на завсіди военну небезпеку внутрі европейського континенту, оформило би европейські інтереси в одну[...] якої наслідком був би европейськ[ий до]бут. Така спільнота інтересів на зов[нi сто]яла би в значній мірі розвиткові п[...]ких европейських країв.

Дальше стала б оборона Европи [...]ним політичним питанням. Наді е [пе]реконання, що так подумана Евро[па бу]ла б найбільшою потугою світу. Во[на ма]би значіння цілого світу. Коли б Ні[меччина] перевела цю ідею, то вона вибороли [...] більшу перемогу в цій війні. Це б[ула б е]ропейська перемога.

У подільському селі

СЕЛО ПРАЦЮЄ З ВІРОЮ, ЩО ДІЖДЕТЬСЯ КРАЩОЇ ДОЛІ.

Львів, у листопаді 1941.

...ли так говорити в селі про різні господарські справи, почуєте заєдно одно: „Ех, якби так німці прийшли були до 1939 року — чого вони не мали б! І ...ко було б нам дати годі те, що нам ...чили дати в контингенті сьогодні!"

..., справді, в 1939 році був у нас на...йний урожай і селянські стодоли та ... вгиналися від всякого добра, зо... від пшениці й жита. Були випадки, ...яни не знали, що з такою кількістю ...обити, просто не мали його де діти, ...о нашого краю прийшли большеви...и збувати зерно майже за безцін... ...ний селянин оповідав нам, що з ...оргів пшениці намолотив він у тому ...над 40 сотнарів зерна і зараз по ... большевиків продав більшу їх ча... аж по великих просьбах — чорт... жидам по 14 золотих за сотнар. ...о не те сьогодні. По — перше: най...лянські ґрунти забрали були під ... і величезна більшість господарств, ...риступила до колгоспу, обідрана ...айкращих і найближчих піль, мо...одукувати тільки незначну кіль... ...жя. А в колгоспі, хоч він обіймав ...едше найкраще управлені і поло... ...ближче села, зараз за людськими ... — господарили, відома річ, по ... (було...), тому з такої господарки ба... ...бути немогло. По — друге: знач... ...людських піль забрали були під ...дрому і зрозуміла річ, що всі ... ...ави ріллі відпали. А третє — ... цьогорічне літо зі своїми на...чами, то знов зі сильними спе... ...яло ні трохи доброму врожа... з одної ... 30 кг. зерна (нор... ...ше 100 кг.), а морг бара... ...замість нормальних сто — ...

...о цього року зародила ка...гірки — цим він буде на... ...ане йому хліба. Допомо... ...кож різними кашами (яч...

мінна, гречана, пшоняна), фасолею та кукурудзою; це зрештою робить що-року.

Слід теж згадати, що в цьому році овочеві дерева у нас дуже слабо зародили. Взагалі садовини у нас обмаль, тимбільше, що за останніх два роки багато овочевих дерев вимерзло або було знищених, а молодняку ніхто не плекав. Для повноти образу додамо, що не зародили також помідори.

Пишучи про господарські справи, не можемо не згадати й тої обставини, що на селі дається сильно відчувати недостача коней та возів. Це тому, що большевики, відступаючи, забирали масово і коні і вози зі собою. Очевидно — ще більше відчувають на селі недостачу таких потрібних до праці молодих, здорових мужчин, що не повернулися досі ні з німецько-польської, ні з німецько-большевицької війни. З села, що має кругло 2.500 душ населення, не повернуло досі з цих воєн 86 примусових вояків: 34. з першої війни та 52 з останньої. Тому то важко було селу обробити цьогорічні жнива та пиняво йшло тепер, восени, копання і звоження бараболь, осіння орка, вивоження обірника в поле і т. д.

Та не зважаючи на все те, не зважаючи на дошкульну недостачу взуття серед населення і дошкульне зимно цієї осени, наше село свою роботу, хоч і з великим трудом, виконало у сто відсотках. Воно і звозить (декуди вже звезло) приписані контингенти в зерні (пшениця, жито, овес, ячмінь), бараболях, м'ясі, молоці, сіні й соломі; воно серед найбільших зусиль зуміло впоратися з усіми роботами й обробити все поле, щоб ніодин його кусник не стояв облогом.

Через майже двохлітнє большевицьке лихоліття село залишилося без того найнеобхіднішого.

Та все те наше селянство, привикле здавна до всякої біди, переносить зі стоїчним спокоєм. Відвічні злидні і незвичайно тверде життя загартували його до тої міри, що воно ставить мужньо чоло і найтяжчим життєвим супротивностям. Воно працює з запалом та з надією, що таки діждеться кращої долі й поправи відносин.

Львовянин.

—o—

Райхсмаршал Ґерінґ присвятив посмертну згадку полковникові Мельдерсові

БЕРЛІН. — Райхсмаршал і головний командант німецьких летунських сил присвятив полк. Мельдерсові на сторінках щоденника „Фелькішер Беобахтер" посмертну згадку, в якій висловив свій жаль та жалобу німецького народу за старшиною, котрий як єдиний вояк німецьких збройних сил носив найвище відзначення хоробрости. Зі зворушенням пращається німецька летунська зброя з своїм найхоробрішим воїном, що був переможцем в більше як 1000 летунських боях і в прикладному войовничому дусі знищив 115 ворожих літаків. Непереможний цей зразковий старшина став жертвою трагічного випадку. Смерть цього молодого товариша —, так говориться на кінці згадки — вдаряє мене особисто найглибше.

Рим про бої в пустині

РИМ. — ... операцій в Мармаріді оцінюють в тутешніх військових колах прихильно. Англійські відділи, що атакували з відтинка Фіді-Омар-Солюм, натрапили на гострий спротив німецьких та італійських панцирних груп, які тепер перейшли до сильних комбінованих протинаступів. Провал Гайфаля без огляду на участь сильних англійських мор... ... твердо в руках німецьких та італійських військ. На південному відтинку оази Джарабу англійські наступи зустрінули обєднану оборону італійських дивізій. Легкий англійський стежний відділ пробував звідтам продертися до нутра пустині Киренаїки. На фронті Тобруку іде жвава артилерійська діяльність, але дотепер не дійшло ще до більших операцій.

20)

Хмельницького

...и розгулялися на морі. Від ...ояли сильні шторми, біля ... два кораблі, від тижня не ...анціґа голяндські та фран... ... зиму не булоб гаразд ви... ...е все одно, раз відсурм... ...ти. Турчина навіть лег... ...Сиваш легко переходи... ... кінноти. Після вікторії ... ...сь Хмельницькому, що ... з турками буде легкою, ...а сила проти них вста...

...ий, ритмайстер, відвів ... високого вікна, що зай... ...ком. Сонце криваво горі... ...черунками.

..., коли короля зламають ...де капітанові пережити

...ріти, — промовив Мро... ...явши укохане капітаном ... у свого Володислава Марс нещо інше як спорз...

...рестив руки на панцирем

Ахіллес, що електор Бран... ...рст Фридрих Вільгельм, ... розуму й твердої руки. ...алеко піде.

... знаю, — відповів Моро... ...ше, що простий вояк, три...

бун із люду, безіменний чернець більше сьогодні зможе, ніж коронована голова. Олівер Кромвель, Мазарен... Батько Хмель не одважиться й сниги про таке... а міг би, міг би...

І Мрозовицький-Морозенко зашепотів палко, відкриваючи серце, смілими мріями скипіле.

— Був колись у імператора Фердинанда генерал Валленштайн, знаєш його, ротмайстре? Коли Ґустав Адольф розгромив цісарців у пень, аж із жалю старий Тіллі помер, Валленштайн цісарство рятував. Зорі йому це віщували. Але й попри фатум йшов, спалахнув волею як баагття. Розгромив союзників Швеції, звів під Люценом бій, що в ньому Лев Північні впав, опанував Чехію, Шлезьк... Хотів прогнати всіх чужинців із Німеччини, змести всіх князьків та королевенят, великої справи підоймався, волікі мрії викохував, не ждав на призвіл Фердинанда, як наш батько на призвіл Володислава чекає...

— Але смертю за це заплатив, — похмурно промовив Гловацький, — я тоді в Празі стояв із затяжцями. Згодом мені полковника Бутлера, що Валленштайна вбив, показували...

— Проти зір не міг іти. Погасла зоря Валленштайна, дюка Фридлянду, але може зійшла вже зоря Хмельницького, сотника Чигрину...

Замовкли обидва. Скрипіло перо Усевича. Капітан диктував вривчасто, швидко, що навіть Усевич, битий в письмі, не міг поспівати.

В кімнату вбіг Ремігіян Сурин, низькавий драгунський поручник із золотним чу... бом. Боявся приступити до капітана, що важко підвів голову над паперами. Сурин був блідий.

— Що таке, поручнику?

— Вашмость капітане, Котровича найшли хлопята за Ланґгартовою брамою. Мертвий — шаблями посікли сердегу.

— А листи?

— Нема, капітане...

І Ремігіян Сурин відступив, боячись, щоб батько його не вдарив із пересердя. Але Хмельницький мовчав. Дивився перед себе, не бачив нікого. Кинуто йому рукавицю в обличчя. Чатували на нього, чатували скрізь — між чужими й між своїми.

Гондіус, конфідент королеви шведської, писав того вечора кавалерові Маґнусові деля Ґарді, що його приїзд до Ґеданума конечний. Хмельницький бо виглядає на мужа рішеного діяти, наперекір усьому.

Партія шахів ішла далі. Шамшів пісок, він одміряючи години, тихі години в Гондіусовому домі. Свічі запалювали кармазиновим блиском очі Гондіусових предків, що остаточно визирали з поза золочених рам. Горів ватран і тріщала соснина, вистрілювала розжевреними скалками. Затишно і тепло було тут, у патриціянській господі, за цими високими вікнами, при вині, що грало в келихах, при шахах, королівській грі. На дворі змагалась осіння негода: даремно виглядали морці Ельмових вогнів, прикро було бути на морі в цю пору.

Вільгельм Левассер де Боплан, чекаючи на свою чергу до шахів, підійшов до величезного глобуса, поритого дрібними буковками. Моря, ріки, озера, країни, міста й фортеці рисувались на ньому таємничими

Над могилою полк. Мельдерса

Ще не прогоміноли звуки пращального марша „Я мав вірного товариша" над гробом ген.-полк. Удета, що згинув на стійці, а німецька армія і німецький народ вкрилися знову жалобою по трагічній смерті найславнішого свойого летуна, полк. Мельдерса.

Батько бл. п. полк. Вернера Мельдерса, Віктор Мельдерс, згинув в березні 1915 р. підчас світової війни як поручник. Маленькому Вернерові було тоді 2 роки. Після того як молодий Вернер у 17-ому році життя закінчив середню освіту, він забажав стати вояком. В 1931 р. Вернер Мельдерс як підхорунжий, вступає до тодішньої німецької армії, що з наказу версайських „диктаторів" нараховувала тоді 100.000 вояків. Таких кандидатів на старшин у тій армії було тоді 60. Зпоміж них усіх вибрали тільки 3-ох. Між ними був і Вернер Мельдерс. Свою військову карієру Мельдерс почав у піхоті, але згодом перейшов до летунства. Але воно не пішло йому легко. Підчас першого перегляду його відкинули... як нездібного до летунської служби... щойно за другим разом він попав між крилатих вояків. Після дуже солідного летунського вишколу Вернер Мельдерс став згодом провідником шкільної ескадри у Верль у Вестфалії. З його школи вийшли такі знамениті летуни, як майор Вік і майор Езав та інші. В 1938 р. Вернер Мельдерс брав участь у боях в Еспанії. За свої геройські вчинки національна Еспанія нагородила його хрестом з брилянтами і ще двома відзначеннями. Вибух війни захопив Мельдерса на заході, де він стояв у поготівлі. Підчас боїв у Франції раз зістрілили літак капітана Мельдерса, але він врятувався легкопадом. Після 4-ох тижнів полону він вернувся в летунські ряди.

Так 28-літний летун-герой, переможець у 115 летах на всіх бойових фронтах теперішньої війни, відзначений найвищими орде-рами німецької армії згинув, як на іронію долі, не з руки ворога, але в летунській катастрофі, підчас службової поїздки з одного міста Німеччини до другого. Таксамо як генерал Удет, погиб він підчас того, як випробовував особисто апарати зовсім нової продукції. Оба згинули на стійці. Таксамо як вже перед ними згинув на стійці від кулі ворога або при сповнюванні своїх військових обовязків цілий ряд найвищих старшин німецької армії всіх родів зброї. Між поляглими є імена славних капітанів підводних човнів і колишній шеф генерального штабу, що був головним командантом. І час від часу щоденник приносить вістку про геройську смерть знову якогось високого старшини, команданта бригади, дивізії, корпусу, армії...

Чому? Тому, що старшини німецької армії не визнають ніякої різниці між собою, а звичайними вояками, коли іде про те, щоби наразити своє життя. В німецькій армії не існує привілей етапних позицій для команданта. Навпаки: німецький командант мусить бути прикладом для своїх вояків. І тому кожний німецький старшина вважає це зовсім природною річчю, що його місце завсіди там, де найбільша небезпека, що він мусить особисто перевірити, чи дійсно дана позиція до врятування або, чи надається на вихідну точку для дальших операцій. Тому німецький генерал в перших бойових лініях є явищем зовсім звичайним, майже щоденним, а німецькі штаби працюють у безпосередній віддалі від фронту. Німецький старшина найтісніше звязаний з вояком, а вояк зі старшиною. Ось це тайна німецьких перемог! Це відповідь, що значить ця магічна вищість німецької команди над проводом якоїнебудь іншої европейської армії! Ось, в який спосіб повстала славна ніде інде не існуюча дружба в німецькій армії, що лучить більше армію в могутню, обеднану одиницю, як всі регуляміновi приписи про військову дисципліну.

Одначе таким чином — хтось може зробити таке застереження — німецький старшинський корпус небезпечно наражає іс-[illegible]

Так, це правда. Але одночасно в цей спосіб також вишколюється на командантів щораз нові кадри молодих старшин і підстаршин. Недавно читали ми про надання високого відзначення підстаршині, який обняв команду полку, коли погибли його командант, заступник і адютант. Обняв команду полку і довів операцію до успішного кінця. Приклад командантів творить чуда. Він підбадьорує не тільки, щоби виявити геройську відвагу, витревалість і спокій духа, але також і до вияву власної ініціятиви та до зацікавлення цілим полем бою. Коли вояцька мужва є тілом, то старшини її душею. А коли ріднуть ряди старшин — зараз доповнюють їх наслідниками, яких єдиним бажанням є стати гідними слави їх геройських попередників...

Якіж сумні порівнання насуваються з історії польсько-німецької війни! Коли без перерви здовж і поперек фронту їздив начальний Вожд Німецької Армії — який зрештою робить це саме по сьогоднішній день на всіх бойових фронтах в Европі — коли підчас інспекційного обїзду погиб німецький генерал артилерії, Фріч, польський начальний вожд, польські генерали і польські вищі старшини думали в першій мірі про власну безпеку, про використання військових поїздів, щоби рятувати свої особи і свої родини. Без сумніву не всі, але в своїй величезній більшості вони зробили з такої поведінки масове явище, яке перейшло до історії, як один з чинників, котрий без сумніву заважив на скорому розпаді польської армії і на такому жалюгідному хаосі цілого військового апарату.

Не важко понадавати собі титули, пообвішуватися ордерами, бавитися в достойників, рядити та балакати про свій патріотизм та імпонувати. Але важко доказати, що хтось слушно займає високе військове становище, коли прийде ця хвиля найважнішої проби для батьківщини, якою є війна. Не фраза, але діло є доказом [illegible] вартости людей. Ціла еліта німецького народу опинилася в рядах армії і не щоби завдяки своїм еполетам і [illegible] легше діставати бензину до авт, але щоби наражувати своє життя в дос[illegible] значінні слова. Німецька еліта дала доказ, що є костею з кости і кровю з крови свойого народу. І даючи в жертві [illegible] кров [illegible] її безцільно. Смерть всіх Фрічів, [illegible], [illegible]тів і Мельдерсів [illegible] чимось більше, як геройською смертю одиниць. Вона є доказом непохитної с[illegible] ности великого народу і безсмертности [illegible] ха, який тим певніше веде народ [illegible] чим більше його синів вміло принести [illegible] життя у жертві!

—o—

викрутасами й цятками, розкриваючи диво всесвіту. І цей глобус, проектований Бопланом рили Гондіусові учні на хосен завойовникам, купцям, морцям і політикам. Боплан торкнув кулю, вона почала звільна вертітися.

— Китай... Монголія... Тибет-колиска Тамерлана... дрімуча Сибір... шлях орд Атиллі... Гунни, Готи... Вандали... Свеви... Україна блище. Московія — простора країна північ, велика глуша між Європою й Азією. Волга... пустельний край Надкаспія... Татарія... Крим, Палюс Меотидський... тиха ріка Танаїс, Доном посполито звана... і там живуть козаки... На півдні величні гори Кавказу... Loca deserta при гирлі Бористену, осьде вже топче тирсу степів бистроногий козацький кінь... Молдава й Волощина — васальства Порти... А Україна це все те, що тягнеться від Волинії та Поділії аж за Дніпро... нинішній палатинат Києва, Чернигова, Брацлава... але це ще не вся Україна... вона сягає за Карпати, аж у Семигород, до Тиси й звідти ген по Танаїс.

— В моїй книгозбірні, промовив Гондіус, гріючись біля ватрану, найдете універсальну космографію пана Тіве й зовсім певно Агріппу д'Обіне з його історією, коли, інжинере, хочете доповнити ваші відомості про цей чудесний край...

Боплан посміхнувся. Хто ще міг доповнити відомості про Україну йому, що двацять років проміряв її вздовж і поперек, вивчив її люд, простудіював усе, що з Україною було колинебудь звязане? У той час, коли панове Тіве та д'Обіне з книг вивчали цю землю, він, інжинер, вояк і політик тягом двацяти років намагався збагнути душу цієї дивної землі та її мешканців в натурі. Але він хотів інтриґувати похмурого еспанського ґідальґа, дона Йоакима і Альфару Гонзалеса, ґеданського резидента таємничого дона Кастеля Родріґо, амбасадора Мадриду в Варшаві куди вислано його для перестудіювання заплутаних справ Септентріонів. Еспанець виростав у кімнаті хижим кондором. Крила його киреї стовбурчились і тінь їх чудернацько рисувалась на килимах дужими вимахами. Хмурість чорного Ескуріялу, притьмареного сумерком імперії, приніс сюди кастилієць.

Ахіллес, що грав із патером Мокрським у шахи, як звичайно що вечора, з цікавістю підвів голову.

— Ваша милість знає, (дещо кепкуючи, посміхаючись йовіяльно, говорив Боплан), що на цих просторах над Дніпром височилась колись могутня держава Києва, а нею володіли князі, яких кров тече в жилах французьких королів, внаслідок одружіння короля Генриха І. з Анною, донькою могутнього Ярослава. Ця держава доходила до Дунаю, впиралась у кавказькі гори, а на півночі сягали аж до Білого моря... Це Святослав, один із основників імперії Києва, Цезар Руси, корив племена Болгарії й диктував умови східньоримським імператорам...

— Королі Галича й Володимира приймали корону від Христового намістника, докинув стиха патер Мокрський, не відриваючись від шахів.

Еспанець байдуже слухав, кивав головою.' Гордовитий, призирливий усміх блукав його сухими устами.

— Дивна річ, сказав він, нація, [illegible] таку велику державу, не вдержала її й [illegible] ребуває, як ви самі говорили, під ворож[illegible] пануванням...

Боплан запихкав сердитіше.

— Україна завсіди прагнула волі. Ост[illegible] ні сімдесять літ в Україні це роки невга[illegible] воєн і ребелій проти польської кормиг[illegible] щоб знати, чому Київ упав, не слід заб[illegible] ти, шановний лицарю, що ця нація боро[illegible] ла власними грудьми цілий християнськ[illegible] світ проти невірних... Україна мала с[illegible] Еґмонтів...

Еспанець зморщився, але з чемности [illegible] сказав нічого.

— Северин Наливайко, продовжував [illegible] план, захоплюючись, один із них. Він у[illegible] на варшавському ринку лютою смертю: [illegible] го зварено живцем у мідяному бику.

— Згадайте, мості інжинере, крива[illegible] вечірню Трясила, учинену полякам пере[illegible] його Ахіллес.

— Recuperare aut mori! Таке гасло [illegible] ків! По двох останніх ребеліях Павлюка [illegible] Остряниці можна судити про непохитн[illegible] волю козацької нації визволитись із [illegible] польського ярма, не дивлячись на [illegible] трибунали, що їх вчиняють губерна[illegible] Надніпрянщини, польські коронні [illegible] мани...

Нещадний вогник блимнув в очах [illegible] панця.

— А може по таких лазнях ці ваші [illegible] Септентріонів укоїлись раз на все?..

Боплан ґримнув кулаком по столі [illegible] пролилось вино й збагрянів.

(Далі буде)

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД.
26. Середа — Івана Золот.
27. Четвер — Филипа ап.

— ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ЗАМОВЛЯЮЧИХ У НАС КНИЖКИ, що покищо ДО ГАЛИЧИНИ не можемо книжок висилати, бо пачок до Галичини пошта ще не приймає. Усі такі замовлення просимо спрямовувати на адресу: „КНИГОТОРГ", ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 12.

„Українське Видавництво".

— УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО у Кракові склало на фонд допомоги полоненим 2000 золотих. Одночасно Українське Видавництво в Кракові пожертвувало на Фонд Допомоги Українському Студентству 2000 золотих.

— ФІРЕР переслав телеграфічно свої побажання президентові португальської республики ген. Дефрагосо Кармона в день його народження.

— 25. ЛИСТОПАДА, в день св. Йосафата, святкував Ексц. Преосвященний Йосафат Коциловський, єпископ перемиський, самбірський і сяніцький, свої імянини. В намірення Достойного Солезіанта відправили в обох перемиських церквах Служби Божі. Перемиське громадянство склало своєму Владиці належний поклін.

— ШОФЕР-МЕХАНІК, українець, негайно потрібний. Умовини дуже корисні. Зголошення слати: Український Центральний Комітет, Краків, Зелена 26/7. — Відділ Праці і Суспільної Опіки.

— ПОШТОВИЙ КУРС. Кандидаткам, що вислали до Українського Центрального Комітету прохання прийняти їх на поштовий курс, подається до відома: Поштовий курс пічнеться 3. грудня ц. р. Вступний іспит, від якого висліду залежить прийняття на курс, відбудеться дня 2. грудня ц. р. Особисте зголошення кандидаток дня 2. грудня в год. 8-ій рано в УЦК., Відділ Праці і Суспільної Опіки, Зелена ч. 26/7. Всім прийнятим на курс висилаємо окремі повідомлення поштою. — Український Центральний Комітет, Відділ Праці і Суспільної Опіки. 5х

Всім українським переселенцям („УМЗІДЛЄРАМ"),

яких гроші є здепоновані в „Дойтше Умзідлюнґс-Тройганд Ґезельшафт" у Берліні, подаємо до відома, що справа виплат тих грошей є унормована остаточно в слідуючий спосіб:

Гроші зложені при переселенчих комісіях, будуть виплачувані місячними ратами по 200 РМ до висоти 50% зложених сум. Другу половину зможуть переселенці одержати в дорозі кредиту. Д. У. Т. Г. буде узгляднювати тільки ті внески („Антраґи"), що відповідатимуть таким вимогам:

1. Внескодавець працює на терені Ген. Губернаторства.
2. Внескодавець находиться в тяжкому матеріяльному положенні без своєї вини.
3. Внесок є зложений на призначенім до цього формулярі.
4. Обставини, як під 1) і 2), є стверджені властивою станицею уряду Ген. Губернаторства, якщо петент є державним урядовцем, або властивим урядом Крайсгавптмана в усіх інших випадках.

Заінтересовані можуть звертатися до нас по формулярі, залучуючи заадресовану й офранковану коверту, а опісля присилати нам виповнені та потверджені урядом Г. Г. згл. Крайсгавптманом внески для збірного переслання до Берліна.

Остаточного рішення Д. У. Т. Ґ. в справі грошей, зложених до виміни в зарядах таборів, ще не маємо.

2028 1-8 „УКРАЇНБАНК", Краків, Зелена 22.

„Кокумін" перестерігає Москву

ТОКІО. — Японський щоденник „Кокумін" заявляє у вступній статті в суботу рано, що переговори між Японією і Злученими Державами Америки творили головну тему дискусії, на щойно закінченому надзвичайному засіданні парляменту. Далі знаменним є, що також постава Японії супроти Совітів схарактеризована в заяві міністра закорд. справ. Японія відзначалася дотепер супроти Совітського Союзу найповнішою невтральністю. Японія стояла на основі совітсько-японського пакту про невтральність і бажала оминати поширення европейської війни на Далекий Схід. — Одначе постава Совітів почала ставати дивною, коли вони відкинули японський протест з приводу нещасливого випадку „Кегі Мару" під притокою, що міни не були совітського походження та пустили навіть смішну вістку, що „Кегі Мару" затонув внаслідок дій одного німецького підводного човна. Коли совітський уряд не поладнав японських вимог у відповідний спосіб, то японський уряд, як підкреслив міністер закордонних справ вжиє інших засобів. Коли ситуація мала би в цей спосіб загостритися, то могло б статися, що Японія буде примушена піддати контролі основи пакту про невтральність. Японія не має охоти, — кінчить „Кокумін" свої міркування, — терпіти дальші проволоки внаслідок совітських крутійств і шикан.

Ірляндія буде боронитися під власним прапором

ЖЕНЕВА. — Голова ірляндського уряду Девалера промовляв до відділів краєвої оборони. Він зазначив, що Ірляндія піде шляхом повної незалежності. „Ірляндці боронили границь своєї країни в рядах власної армії і під ірляндським прапором. Сьогодні користаємо зі свободи принайменше в тій частині краю, в якій пануємо. Цю волю ми здобули за високу ціну". Девалера звернувся зі закликом до своїх земляків, щоби вони добровільно голосилися до місцевих відділів краєвої оборони, бо слабість Ірляндії може стати причиною до нападу.

В обличчі наїзду північно-американських військ до 6-ох графств, заклики Девалери мають велике значіння.

—o—

Бердичівська тюрма

Бердичівський часопис „Нова Доба", пише про жахливі умовини в бердичівській большевицькій тюрмі, де каралися тисячі українців, а яких тільки рештки вирятували німці. В одній маленькій келії мусіло 35—40 людей вести своє нуждение життя без достаточної поживи і без води. В келіях було повно насікомих. Большевики вкинули туди ще й гниючих котів, щоб дорешти затроювали повітря. В келіях було темно, тільки час до часу освітлювали їх лямпами в силі 250 свічок. В цей спосіб псували собі вязні очі. Померших не виносили з цих нор, вони гнили в келіях. При переслуханні піддавали нещасні жертви тортурам і багато від цього померло. Як уже наближалися до Бердичева німці, енкаведисти випустили злочинців та інших полили нафтою й запалили. Це були страшні сцени. Не багатьох з жиючих вирятували німці.

—o—

КОРОТКІ ВІСТКИ

* **З нагоди** оголошення звіту про державний бюджет на 1940 рік, який закінчився недобором 170 мільйонів пезів, міністер фінансів дав огляд сьогочасного фінансового положення. Цьогорічний стан навіть каже очікувати дефіцит 258 мільйонів пезів. Постійне зменшування державних приходів робить вирівнання серед теперішних умовин неможливим, так що конечні податкові реформи.

* **„Японія** буде під деякими умовинами примушена виповісти російсько-японський пакт про невтральність та хопитися енергійних способів діяння, коли Росія буде дальше відповідати софістичними викрутами на японські протести з приводу затоплення „Кегі Мару". Так писав у суботу ранком „Кокумін Шімбун".

* **Війська** італійського експедиційного корпусу знову добре списалися в останніх днях у боях у Донецькому басейні. Вони перемогли большевиків, які ставили опір, здобули більшу кількість місцевостей та важну комунікаційну точку і посунулися в боях дальше на схід.

* **Большевики** знову робили одну з безуспішних спроб вилому з окруженого Петербурга. З яких 1000 совітських вояків, що атакували, намагалися наблизитися через замерзлу Неву до німецьких становищ, згинуло більше як 500 у німецькому вогні, а решта відступила на свої становища. Дальшу спробу вилому проти цього самого відтинку дивізії підготовили большевики сильним вогнем артилерії. Та знову відбито їх при значних втратах. Кількасот полонених дісталось у німецькі руки. Артилерія німецької армії взяла важні воєнні споруди в Петербурзі під успішний вогонь.

* **У багатьох місцях** північного відтинку східнього фронту большевики пробували при піддержці панцирних боєвих возів проломити німецькі лінії. Совітів відбито з великими втратами. З 15 панцирних боєвих возів, що атакували, знищила німецька оборона загалом 13.

* **Рішуча участь** німецьких піонірів у бою зупинила перед кількома днями протинаступ совітської піхоти. Піоніри заложили при вході до здобутої місцевості мінове заборолo, яке большевики атакували густими лавами. Командант відділів піонірів негайно казав поставити всю зброю, що була до диспозиції, на становища і обслугував сам протипанцирну гармату, якою він знищив два совітські панцирні вози. Коли відбито більшу частину атакуючих і багато большевиків згинуло в німецьких мінових заборолах, совіти покинули свої безвиглядні спроби. Третій важкий панцирний віз знищили мінами.

* **З Гельсінок** подають, що Совіти мусять числитися з поважною недостачею літаків, бо достави зі Злучених Держав Америки практично припинилися раз тому, що погода погана, а друге тому, що й Совіти й американці не мають пільотів. Страшні втрати в літаках на европейському фронті, які зменшили також совітські летунські сили на Далекому Сході на дві третини, роблять Совітам неможливим здійснити їхні первісні пляни і післати пільотів на Аляску.

* **Наймолодша** дочка Сталіна, Светляна, мала відїхати в товаристві урядовця англійського посольства зі Самари до Тегерану. Такі подають поголоски з дипльоматичних кругів Анкари. Згідно з тими поголосками дочка Сталіна має відїхати дальше з Тегерану до Америки.

* **В суботу** новий контингент військ покинув Лісабон, щоби зміцнити залоги на Азорах. Мова тут про технічні війська, які всіли на корабель „Карваліо Аравхо" (4.500 тон).

* **Як заявив** іменований маршалом Петеном окремий уповноважений для студій масонських документів, бібліотекар Бернард Фей, на основі проголошених у французькому урядовому віснику лист масонів, усунено з різних станиць адміністрації коло тисячі урядовців. Досі оголосили в цьому державному віснику взагалі прізвища 15.350 масонів, а з провірених документів виходить недвозначно, що французькі масонські льожі постійно впливали на міродатних французьких політиків. Нацькувальна акція масонерії за війною почалася, як це виходить із документів, уже в 1937 р. в моменті конференції в Мінхені та пізніше в травні 1939 р. перейшли вже масони до безпосередніх воєнних провокацій.

* **Хоч удвоє збільшили** корабельну продукцію, північно-американська фльота сьогодні більш перестаріла, як перед роком. Це виходить із одного звіту північно-американського бюра, який проголосили в „Джернел оф Коммерси". Згідно з тим звітом північно-американський торговельний тонаж досяг 1. жовтня 1941 р. 1.123 одиниць величиною понад 2.000 тон із пересічним віком 17,9 років. У цьому самому часі м. р. було 1.218 одиниць із пересічним віком 19,6 років. Границею віку корабля вважають 20 років.

* **„Шікаґо Трібюн"** пише: Після 13-місячної совітської тиранії балтійські держави поволі приходять до себе після панування комуністичного терору ГПУ. Німецькі армії вітають як визвольників. У Литві і Латвії виконна влада в руках німецьких урядів, а управу переводять переважно литовці й латиші. Німецька армія вирятувала вже багато тисяч балтійців, яких большевики вивезли і це причинилося до зміцнення приязни. У відбудові та організації німці доказали чудес, хоча вони щойно від трьох місяців у балтійських державах. Багато фабрик після вивінування їх німецькими машинами знову працює.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

БРАТИСЛАВА.

Від самого початку німецько-большевицької війни наші люди взялися до праці — увійшли в контакт з урядом пропаганди, потворили різні комітети, працюють у радіо, в пресі, даючи матеріял про Україну.

Не спочиває й українська кольонія в столиці Словаччини, Братиславі, а веде тут перед. Словаки за русофільської Чехословаччини про Україну знали не багато, та й ті, що деяке поняття мали про нас, ставилися ворожо, бачучи тільки „Руско". На пальцях одниєї руки можна було почислити тих передовиків словацького суспільства, що цікавилися українською справою. Пустити українську статтю, просунути українську пісню — було важко. Правда, і в Чехословаччині концертували всілякі протеговані російські хори (донських козаків, Жарова тощо), і тут і там попадалася й українська пісня, але москалі подавали ці перлинки української музики за свої.

Та з проголошенням самостійної Словаччини справа зразу змінилась. Прийшли до слова люди розумні, переслідувані, такі ж як і ми.

З вибухом війни українська справа стала ще актуальнішою, про нашу трагедію заговорив світ. Преса в Словаччині подавала багато вісток з України, словацькі вояки, що поверталися з боїв, передавали свої враження, при тому радіо популяризувало минуле й сучасне України.

А проте ці справжні, приятельські теплі відносини між українцями й словаками та дійсне почуття братерства витворила тільки українська пісня.

Після подій на Закарпатті збільшилась братиславська українська кольонія емігрантів. Сюди, м. ін., евакуована була мукачівська Торговельна Академія зі своїм професорським складом та учнями. Також два стовпи української пісні, а саме проф. Олекса Ґриходько та проф. Іван Трухлий, опинилися тут уже вдруге на еміграції. Перший поїхав до Протекторату, другий залишився у Братиславі.

За головуванням старости хору інж. Лєницького, хор учнів Торг. Академії поширився деякими бувш. членами хорів ужгородського та мукачівського, й тут знову ожив колишній ужгородський „Бандурист".

Передминулого й минулого року хор виступав тільки між своїми, дав кілька концертів з приводу різних свят та кілька разів узяв участь у вечірках. Сталі члени ходили на проби точно. Хор під умілою рукою проф. Трухлого був зіспіваний, так що міг безпечно виступати і перед найвибагливішою авдиторією.

Але спершу якось не йшло. Бо де ж хор міг надіятися успіхів, коли й на провінції, за часів ЧСР, під різними іменами ґрупи та одиниці, усілякі „настоящі княгині" своїми „виступами" набирали людей. Аж із вибухом війни запрошено наш хор дати кілька пісень у радіо. Зразу несміливо, десь там серед днини, але вже в скорому часі хор запрошено з концертом на неділю та зафіксовано українські пісні на радіоваску, щоб можна було більше разів повторювати їх, наче з ґрамофонних кружків.

Ці наші українські пісні в радіо мусіли зробити враження і на найбільш впливових слухачів, бо вслід за тим сам міністер внутрішніх справ та головний командант Глінкової Ґвардії, Олександер Мах, доручав прийняти українську музику до програми радіовисильні.

З того часу в словацькому радіо заєдно чути українські пісні, а хор „Бандурист" дістає щораз запрошення на виступи.

Перший концерт дав „Бандурист" у Тренчанських Теплицях. Це ж світової слави живець із міжнародніми лікуванцями й ми, їдучи туди, побоювалися за успіх. Але українська пісня, оцей могутній витвір української співучої душі, сама зробила собі рекляму.

Ще кращі осяги мав „Бандурист" у другому світовому живці — Пештянах. Театр був там набитий по береги. До 40-особовий мішаний хор виступив у розкішних українських одягах. Тут повітав нас голова Словацької Матиці, найбільшої освітньої словацької організації й вітав нас не тільки, як репрезентантів української пісні, розповсюдженої по цілій Словаччині, але й як носіїв братання двох культур та пропаґаторів українсько-словацьких культурних звязків.

Українська пісня і цю міжнародню вибагливу авдиторію взяла за серце. Кожну другу-третю пісню прийшлося повторювати. То не були оплески, а була буря, один шум від захоплення. На цьому концерті було багато військових, словацьких і німецьких старшин. Вони просили диригента хору дати на другий день концерт для війська. Перед концертом у старшинській столівці вгостили „Бандуриста", а воцтво зібрало окремий даток на цілі хору — вісімсот корон.

Можемо собі уявити ті успіхи, коли на дальший концерт до Новажської Бистриці один словацький журналіст їхав із нами туди аж з Пештян, бо хотів почути українську пісню, хоч був на наших концертах уже двічі.

Після короткої перерви нещодавно „Бандурист" знову дав концерт у найбільш на південь висуненому словацькому містечку Середі. Тут нас привітали надзвичайно гостинно, українська пісня й українські танки очарували словацьке громадянство, а після вистави улаштували нам, як і всюди інде, дійсно пир, а не гостину. Словацька душа, коли розігріється, така щира, як і українська. Гостили б до схочу, чим тільки можуть, так що з того приємного братнього окруження годі вирватись. На цьому концерті був і начальник округи з дальшого міста Трнави і вже певно, що запросять нас і туди.

Репертуар зложений так, що на перервах проходять українські народні танки (козачок, гоний-вітер, Катерина, Запорожець), які вивчила пані Шпилькова.

В найближчу неділю поїде хор до Турчанського Мартина та до Ружомберку, де жив колись Глінка, а також до Банської Бистриці.

Українська пісня — це наш дорогоцінний скарб. Він лучить не тільки нас, але здобуває любов для українського народу і серед чужинців та приносить йому славу, як народові не лише з великим минулим, але й з великими надбаннями своєрідної культури.

В. Ґренджа-Донський.

—o—

„Генерал зима бє, але по Совітах"

ШТОКГОЛЬМ. — Що зима це двосічний меч — це мусіла признати навіть „Правда". В одній зі своїх вступних статтей вона пише: „З настанням морозів почалися труднощі у транспорті. В багатьох випадках треба будувати нові шляхи, щоб довезти фронтові муніцію та все потрібне. Сніговії зробили залізничі шляхи нездатними до вжитку. Не всі ще зрозуміли, що до зими треба підготовитись і думають, що ще час. Недавно задержалося чимало поїздів з воєнним матеріялом на недоладно вдержуваних шляхах. Це абсолютно недопустиме". Все це правда, але дійсність є така, як є, і на те нема ради.

—o—

З'їзд у роковини підписання протикомінтернівського пакту

БЕРЛІН. — У звязку з роковинами протикомінтернівського договору, який підписали 24 і 25 XI. 1936 р., до Берліна приїзджають визначні державні мужі тих великодержав, що обєдналися в боротьбі проти большевизму. Цей зїзд є висловом волі світу далі поборювати світовий большевизм. Відкриття цього зїзду державних мужів відбудеться сьогодні в формі святочного державного акту.

Дрібні оголошення

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 8 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередну адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085. З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати чітку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. 205-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 220-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.